

Ako bi ne imeli drugega nego Preširna, ponosno bi smeli stopiti z njim v vrsto pesnikov srečnejših narodov.

Prva pesen slovenska Preširnova je natisnena v „Illyr. Blatt“ 1827. l., najboljše pa se je proslavil v „Kranjskej Čbelici“, po katerej leže njegove poezije liki redki dijamanti mej raznimi kameni. Leta 1836. je izdal epično pesen „Krst pri Savici“, katerej ni jednake na tem polji slovenskem, izimši narodne epike. Leta 1847. izdal je sam svoje „Poezije“, katerih je prišla 1866. l. nova izdaja, katero so priredili J. Jurčič, Fr. Levstik in J. Stritar, ki je spisal za uvod kratek životopis in nedosežno oceno Preširnovih pesnij, katera je še le razkrila, kaj je v resnici naš Preširen. Preširnovih pesnij nova izdaja se pričakuje. Pozdravlja te Tvoj

P. B.

Prirodopisno-natoroznansko polje.

S ô v a.

Sôva ima v Slovencih mnogo imen. Pravijo jej velika sôva, sovjak, vir, velika uharica in bubuj, (nemški: Uhu, grosse Ohreule; latinski: Bubo maximus, Strix bubo). Uharica méri v dolgost 30—60 cm, v širokost z razprostrtimi peroti pa skoraj 2 metra. Glava njena je zelo velika. Rudečkastorumene svetle oči so velike in leže globoko vdrte sredi pérnatega venca. Na glavi ima tudi dva pérnata čopa, katera lahko premika. Perje je zelo mehko in rahlo, po hrbtu temno-rujavo, a po trebuhu bolj rumenkasto, progasto in valovito. Kljun je kratek, zakrivljen in večinoma s perjem porasten. Tudi noge in celó prsti, katerih jednega lahko naprej ali nazaj obrne, so z mehkim perjem gosto porasteni.

Sova je ponočna ptica in živi po gozdih, vzlasti rada med kakimi razvalinami, kjer se po dnevi lahko skriva v duplinah. Da-si tudi po dnevi vidi, vender ne more iti na lov, ker jo svetloba preveč v oči bôde.

„Čez dan iz luknje vèn ne smem,
Luč slábo mojim dé očem,“ (Stritar.)

pravi sôva sama o sebi.

Po dnevi sedi v kakej luknji ali razpoki, prisluška vsak najmanjši glas in neprenehoma pazi in gleda na vse, kar se godi okolo nje. Nekaj časa miži, potem široko odprè oči ter udarja in piha s kljunom, da človeka, opazujočega jo, kar zôna obhaja. Premišljuje morda svoj žalosten stan:

„Čez dan iz luknje vèn ne smem,
Luč slabo mojim dé očem;
Po noči pa je malo paše.
Trdo je res življenje naše!
Dà! včasi, vrag mi vzemi perje!
Spát morala sem brez večerje!“ (Stritar.)

Gorjé pa sôvi, ako jo opazijo druge ptice, recimo: vrabci, ščinkoveci, šoje ali celó vrane in krokarji. Druga za drugo se zaganjajo v njo, vpijejo

in razgrajajo vse navskriž, kljujejo in mrevarijo ubogo siroto, da je vsa razmršena in krvava. Ubožica se ne more nikakor braniti tolikim sovražnikom, ker na vsak najmanjši migljaj razsrđi jih še huje takó, da jo popusté ali mrtvo ali pa smrtno utrujeno.

Kadar se pa uleže mrak na zemljo in se druge ptice podajo k počitku, tedaj se osrči sôva in si misli:

„Noč bodi! pravim — pa je noč.

Zdaj se začinja naša moč.

Pred nami v strahu vse se križa;

Le hitro! kje je kaj drobiža?“ *(Stritar.)*

Vesela se spusti iz svojega skrivališča v sladkej nadi, da dobi mnogo plena, mnogo slastne pečenke.

Letí zeló nizko, lahno in tiho. Podá se na polje, kjer pobira pridno poljske miši, krte, hroste in druge kvarljive živalice; včasih napade celó zajca ali mlado srno. Gorjé tudi ptičku, ako jej pride v kremplje. Po njem je! Brez usmiljenja ga zadavi in požrè, maščujoča se nad njim radi zaničevanja, katerega je morala po dnevi prestati.

„Sôva se huduje,

S kljunom ptiči sivo perje ruje.“ *(Fr. Cegnar.)*

Perje, dlako in večje kosti pogoltnenih živali meče v malih kepah iz želodeca nazaj.

Sova je toraj bolj koristna nego li kvarljiva, ker pokonča zeló veliko miši, rovk in družega kvarljivega mrčesa. Včasih pograbi seveda tudi kakega ptička ali zajca; a pomisliti moramo, da si išče samó po noči živeža ter na drug način tudi mnogo koristi.

Velika sôva malo ne vso noč vpije svoj enakomerni - žalostni glas: „buj, bu, buj“ in

„Po tamoti zlí duhovi

Se glasijo sôvi.“ *(Fr. Cegnar.)*

Ako človek v tihej noči oponaša njen glas, začnó se mu kar h krati oglašati sôve na vseh straneh in se mu bližati. Strašno kričaje ga obletavajo in se jezno zaletujejo va-nj. Najbolje je bajè ob takej priložnosti vreči se na tla in ležati tiho tako dolgo, da se te ponočne vladarice porazgubé.

Sôva si dela gnezdo v kakej votlini, na kakem drevesu ali pa se vseli celó v gnezdo kake druge ptice. Samica znese dva ali tri bela jajca v luknjasto gnezdo ali celó na tla. Mladiči so zeló grdi. Stari skrbé za nje prav po očetovski.

Sôva se ne dá lahko ukrotiti, in ako je tudi ukročena ima vedno še svojo prejšno divjost na sebi. Vedno je togotna in plaha. Ako jih je več vkupe, se celó pobijejo in pojedó. Nekateri lovci jih lové zato, da jih po dnevi razpostavijo in privabijo s tem druge ptice, katere potem lahko postreljajo.

Manjša od úharice je pegasta sôva ali mrtvaški ptič (Schleiereule, Todteneule, — *Strix flammea*, *Strix ulula*). Ta je mej vsemi sovami še najbolj prijazna in najlepša. Leta tudi po dnevi okrog in se pridruži rada drugim ptičem. Zaradi pokončevanja miši, krtov in družega kvarljivega mrčesa je tudi ta sova zeló koristna.

J. B.